

Socijalni kontekst

Svaka predškolska odgojno-obrazovna ustanova je dinamičan i jedinstven kompleks koji obilježavaju slijedeće dimenzije: materijalno okruženje, organizacija vremena, socijalni kontekst te stavovi, vrijednosti i uvjerenja sudionika odgojno – obrazovnog procesa. Socijalni kontekst odgojno – obrazovne ustanove čine međuljudski odnosi, komunikacija i suradnja na svim razinama, što uključuje ravnatelja, stručni tim, odgajatelje, djecu i roditelje. On igra vrlo važnu ulogu u odgojno-obrazovnom procesu, jer su socijalne situacije u kojima se djeca nalaze obrazac za stjecanje socijalne kompetencije. *Waters i Sroufe (1983)* određuju socijalnu kompetenciju kao „*sposobnost stvaranja i usklađivanja fleksibilnih, prilagodbenih reakcija na zahtjeve te stvaranje i iskorištavanje prilika u okružju*“ (prema *Katz, 1999, 15*). Drugim riječima, socijalno kompetentan pojedinac uspješno reagira na zahtjeve okoline, ostvarujući pri tome zdrav i skladan osobni razvoj.

Socijalni kontekst predškolske odgojno-obrazovne ustanove, prvotno ovisi o načinu vođenja. Odgojno-obrazovne ustanove su poput živih organizama i ne mogu napredovati sve dok se njima rukovodi kao tvornicom: nadzirući, zahtijevajući predvidljivost i smatrajući da je ono što je brže uvijek i bolje. Vođenje odgojno-obrazovne ustanove mora se temeljiti ponajprije na dijeljenju odgovornosti (prema *Slunjski, 2006*), jer se svaki pojedinac mora osjećati suodgovornim za napredak procesa odgoja i obrazovanja, ali i skladan rad čitave ustanove. Dijeljenje odgovornosti neminovno vodi do stvaranja suradničkih odnosa, a „*uspostavljanje suradničkih partnerskih odnosa potrebno je postići na svim socijalnim razinama odgojno – obrazovne ustanove, tj. na relaciji odraslih s djecom, djece međusobno, ali isto tako i odraslih međusobno*“ (*Slunjski, 2006, 83 – 84*). Stvaranju ozračja suradnje, srdačnosti i međusobnog pomaganja trebali bi doprinjeti svi: od ravnatelja, preko stručnog tima, odgajatelja, domara, spremačice, servirke, kuharice, računovođe, tajnika, do roditelja. Prema *Petrović-Sočo (2007)* ozračje kojem je dijete izloženo ima značajan utjecaj na kvalitetu njegova života u ustanovi. Uporište za stvaranje takvog ozračja i takvog vođenja katoličke predškolske odgojno – obrazovne ustanove nalazimo i u Svetom Pismu. Govoreći o vođama, Isus ističe kako onaj koji hoće među ljudima biti prvi, treba svima biti sluga (*usp Mk 10, 44*), što drugim riječima znači da mora biti uvijek na raspolaganju, ali i dopustiti i drugima inicijativu i razvoj kreativnosti. Sv. Petar u svojoj poslanici potiče kršćane da međusobno budu „*jednodušni, puni suosjećanja i bratske ljubavi, milosrdni, ponizni!*“ (1 Pt 3, 8)

JA poruke

Ljudi se međusobno razlikuju, što neminovno vodi do smetnji u komunikaciji, nesuglasica, ali ponekad i do sukoba, koji mogu biti zapreka suradnji i uzrokom stvaranja negativnog ozračja u odgojno – obrazovnoj ustanovi. U takvim situacijama vrlo je važno utvrditi što je uzrok problema, tj. tko je „vlasnik problema“, upućivati JA-poruke i aktivno slušati sugovornika. JA-poruke imaju tri obilježja:

- Nose opis konkretnog ponašanja. (Pričaš previše glasno.)
- Opisuju posljedice tog ponašanja. (To me ometa u radu.)
- Iskazuju očekivanje u odnosu na ponašanje. (Želio bih da budeš malo tiši.)

Aktivno slušanje (prema Sindiku, 2008) podrazumijeva osjećaj poštovanja prema sugovorniku, kao i okolinu u kojoj je moguće uspostaviti neki odnos. JA-poruke se također moraju upućivati uvažavajući drugu osobu, a ne s gledišta problema.

Odnos odraslih prema djeci determiniran je slikom koju odrasli o djetetu ima. Drugačiji pristup ima osoba koja dijete smatra svojevolumnim, drugačiji ona koja ga smatra bezazlenim, drugačiji ona koja ga smatra sebičnim, a drugačiji ona koja ga smatra kompetentnim bićem, vrijednim našeg povjerenja, vremena i truda. Odgajatelj koji dijete promatra kao kompetentno biće, vrijedno našeg povjerenja, vremena i truda nastojat će stvarati takve uvjete u kojima će djeci uistinu biti „skela“, kao što to kaže Vigotski, preko koje će moći napredovati jednu razinu više nego što bi to moglo kraj odrasle osobe koja nije svjesna važnosti svoje uloge. Odgajatelj i drugi odrasli sudionici odgojno-obrazovnog procesa trebali bi djetetu omogućiti slobodno izražavanje misli, ideja, osjećaja i stavova, poticati razvoj samopoštovanja i individualiteta, razvijati empatiju i suradničke odnose, upućivati na miroljubivo rješavanje sukoba, stvarati situacije u kojima će biti ponosno na svoj uspjeh, ali i one u kojima će prihvaćati svoje pogreške i neuspjeh. Odgajatelj posebno mora raditi na svojim socijalnim vještinama kako bi poticao dječje, jer je odgajatelj model po kojem dijete uči.

Odgojna skupina djetetu pruža obilje mogućnosti za stjecanje i razvoj socijalnog iskustva, ne samo zbog prisutnosti odgajatelja, već još više zbog prisutnosti većeg broja djece. Kao što dijete u poticajnom materijalnom okruženju konstruira i sukonstruira znanje o svijetu koji ga okružuje, tako i u poticajnom socijalnom okruženju konstruira i sukonstruira znanje o ljudskim odnosima i društveno prihvatljivim obrascima ponašanja. *„Kvaliteta dječjih socijalnih odnosa tako, osim o broju i međusobnom poznavanju djece u*

odgojnoj skupini i šire u ustanovi ovisi i o stimulativnosti fizičkog okruženja, psiho-pedagoškog ozračja i izboru i kvaliteti odgojno-obrazovnih aktivnosti koje organizira odgojitelj“ (Petrović-Sočo, 2007, 93)

Partnerstvo odgojno-obrazovne ustanove s roditeljima mnogi suvremeni autori navode kao pretpostavku uspješne suradnje.

Prema Maleš (1996) ono treba uključivati uzajamno poštovanje, dijeljenje informacija, osjećaja i vještina, dogovaranje, zajedničko odlučivanje i priznavanje individualiteta obitelji. Ono je također važan dio socijalnog konteksta odgojno-obrazovne ustanove te o kvaliteti odnosa s roditeljima ovisi kvaliteta odgoja djeteta, jer što je suradnja bolja, to je i odgoj bolje usklađen i harmoničan.

Socijalni kontekst katoličke predškolske odgojno-obrazovne ustanove osim suradnjom, poštovanjem i kolegijalnošću, mora biti prožet ljubavlju, sebedarjem i služenjem na svim razinama odnosa kako bismo ostvarili Isusovu zapovijed „*Ljubite jedni druge kao što sam ja vas ljubio! Veće ljubavi nitko nema od ove: da tko život svoj položi za svoje prijatelje.*“ (Iv 15, 12-13). Položiti život za druge ne mora se samo mučeničkom smrću, već svakodnevnim darivanjem vremena i snage za drugoga, a to je vrijednost za koju djecu treba odmalena odgajati i u tome im davati primjer, jer svrha katoličkog odgoja nije odgojiti mlade samo za samoostvarenje, već za ostvarenje kroz sebedarje Bogu i bližnjima.

s. Jasmina Kokotić, SMI

LITERATURA

- Katz, L.G., McClellan, D.E. (1999). Poticanje razvoja dječje socijalne kompetencije. Zagreb: Educa
- Maleš, D. (1996). Od nijeme potpore do partnerstva između obitelji i škole. Društvena istraživanja 1(21), 75 – 88.
- Miljak, A. (2009). Življenje djece u vrtiću. Zagreb: SM.
- Petrović-Sočo, B.(2007). Kontekst ustanove za rani odgoj i obrazovanje – holistički pristup. Zagreb: Mali profesor.
- Sindik, J. (2008). Jesu li profesionalci socijalno kompetentni. Dijete Vrtić Obitelj 54, 6 – 11.
- Slunjski, E. (2006). Stvaranje predškolskog kurikulumu u vrtiću – organizaciji koja uči. Zagreb: Mali profesor.